

A
MAGYAR TUDOM. AKADÉMIA
É R T E S Í T Ő J E.

Tizenhetedik akadémiai ülés.

az I-ső (nyelv- és széptudományi) osztály ötödik ülése.

1874. ápril 20.

Pulszky Ferencz t. t. és osztályelnök elnöklete alatt.

117. (19) *Thewreuk Emil* l. t. »Anacreon elegiái és epigrammái« czimű értekezésének második részét olvassa fel.

Bírálatra adatik.

118. (20) Dr. *Goldziher Ignác*, mint vendég és megbízott felolvassa »Jelentését a m. tud. Akadémia könyvtára számára keletről hozott könyvekről, tekintettel a nyomdai viszonyokra keleten.

A kivonat így szól :

Értekező előadja azon szempontokat, melyek vezérelték, midőn a gyűjteményt az akad. könyvtári igazgatóság megbízásából összeállította. Ezután áttér a nyomdaviszonyokra keleten, különös tekintettel Egyiptomra. Kiemeli hogy a legelső, ki a könyvnyomdát a muhammedán országokban megindította, magyar ember volt (Konstantinápoly 1734. Naima történetkönyve), és megemlékezik azon nehézségekről, melyekkel ezen újítás behozatala találkozott a muhammedán orthodox tudósok részéről, kik minden ellen, a mi a lida (ujjítás) bélyegét magán hordja, csillapíthatlan szenvedélylyel fordulnak. Azt követelik meg minden új dologtól, hogy kimutattassék miszerint már Mohammed ismerte és használta. A könyvnyomda ellen különösen azt hozták fel, hogy általa Allah neve és szava a kefen levő sertésszőr által mocskoltatik meg. Mint minden előítélet, úgy az is elszlott könnyen, úgy hogy ma az arab nyomdák Syriában, Egyiptomban és Tunisban és a muhammedán Indiában nagy számmal vannak. Csak a Koránra nem terjed ki a nyomtatás licentiája az odiosus sertéskefe miatt. A muhammedán keleten a legvirágzóbb nyomda a kairói államnyomda Bülakban, egy nevezetes intézmény és a keleti tudományosságra nézve óriási horderejű. Előadatik röviden ezen intézménynek változatos története, a mint Mohammed Ali által alapítva, előbb kisszerű productumokra fordítottatott, később elajándékoztatott és elhanyagoltatott, míg végre a jelenleg uralkodó Ismail Pasa alatt új életre és friss virágzásra ébredt. Újjá alapítása óta az arab vallás- és irodalomtudomány legelőkelőbb kutfőmunkáinak nyomtatására szolgál, úgy hogy lassan-lassan fölöslegessé válnak sok téren a kéziratok a kutfőtanulmányok alkalmával. Fájdalom! nincs es e öttetés ezen nyomda és az európai orientalis

tudomány között, úgy hogy nagy bajjal jár a nyomda működéséről itt Európában tudomást szerezni. Miután előadó a kairói hivatalos újságnak, mely most szintén Bülakban nyomatik, megemlítése alkalmával az arab journalisztika egy gyűjteményét mutatná be, melyben Egyiptom, Syria és az éjszakafrikai regensségek vannak képviselve, áttér a magával hozott gyűjteményre és azt szakok szerint mutatja be; a korán-exegesis, a traditio, a vallási jogtudomány, az irodalom és történettudomány a legelőkelőbb kufmunkák által vannak képviselve. A jelentés az illető szakmák irodalomtörténetéhez fűződik és előadó törekedik mindenütt kimutatni azon helyet, melyet az illető munkák az irodalom illető részében elfoglálnak. Különösen idézi az exegetikai tudományok mellett és méltatja a magával hozott 8 Fachr ar-Râzi-folianst. Kiemeli továbbá gyűjteményének azt a részét, mely a sunnita muhammedanismus négy ritusának alapkönyveit a hozzávaló magyarázó munkákkal tartalmazza, úgy hogy belőlük a muhammedán ritusok jogi és vallási szempontból igen alaposan tanulmányozhatók. Ez alkalommal kiterjeszkedik a ritusok rövid történetére és tetteleges értékére és egymáshoz viszonyára a mai islámban. Különösen megállapodik még a történeti irodalomnál és méltatolag emeli ki a gyűjteményből a genialis *Ibn Chaldûr* és az összefoglaló *Ibn al-Athâr* munkáit. Végre szól a philologicus gyűjteményről, jellemzőleg emeli ki a 20 részből álló kitáb al-aghânit, a kiaknázhatlan kutforrást, és a 32 kötetű Antar-t, melynek különféle verzióiról és kiadásainak egymáshoz viszonyáról szintén szól. Jelentését, mely a gyűjteménynek csak kiválóbb részeitől emlékezik meg, azon ôhajjal zárja be, vajha ezen irodalom alapos tanulmányozását hazánkban elősegíthetné.

Osztályelnök az osztály nevében köszönetet fejezi ki a jelentést-tevőnek, hogy oly buzgón és sikeresen járt el a reá bizottakban s minthogy jelentését egész értekezésnek mondhatni, az bírálatra adatik.

Tizennyolczadik akadémiai ülés.

Összes ülés.

1874. ápril 27-én.

Csengery Antal akadémiai másod elnök úr elnöklése alatt.

120. Keleti Károly l. t. emlékebeszédet mondott *Palugyay* Imre elhunyt akadémiai lev. tag felett.

Az »Értekezések« során kiadandó.

121. Pest-Pilis és Solt e. megyék közönsége f. é. márcz. 20-án tartott közgyűléséből átteszi a Petöfi Sándor születés helyére vonatkozó hiteles adatokat.

Köszönettel áttétetnek megőrzés végett az akadémiai kéziratárba.

122. A II. osztály a Szilágyi-alapítvány szabályaira nézve a következő szöveghez tesz javaslatot.

»Nemes Szilágyi István gombkötő mester és pestvárosi képviselő, 1862-dik évi május 3-án kelt végrendeletében, a M. Tud. Akadémiának 2000 frtot hagyományozott